

ВИТОКИ Й РЕАЛІЇ ПОСТУПУ

Карпільська ЗОШ після свого 60-річчя розпочала новий період творчої праці. У зв'язку з цими спогадами й роздумами про життя й діяльність закладу на ранньому етапі розвитку, роль і місце вчителів у нинішніх суспільних умовах ділиться перший випускник школи, педагог, поет, краєзнавець Олександр Костюк.

Пригадую, наш клас був останнім, який закінчив Понебелську початкову школу. За різних режимів вона називалася то «церковно-парафіральною», то «повшехною», то «початковою». Споруджена ще за царизму, діяла з 15 грудня 1886 року по 1957-ий...

Натомість нова, радянська влада прийняла рішення про створення освітнього закладу вищого рівня – восьмиріччя. Але уже в Карпільці, в шкільно згаданому 1957-ому.

Поки тривало будівництво, навчалися помірно у трьох пристосованих приміщеннях, які межували із сільським клубом. Зараз – це відділення зв'язку, бібліотека та АТС.

Євген Антонович Лещук – перший директор Карпільської семирічної школи. 1957 р.

лективними зусиллями, вона досить швидко «запрацювала» як фінансова підмога школи. У важкі повоєнні роки школа мала на своєму рахунку власні кошти. Крім того, діти вели спостереження за тваринами, доглядаючи їх, училися азів дослідницької праці тощо.

Якось, пам'ятаю, першого загальношкільними зборами директор запропонував оглянути кролеферму батькам. Вони були по-доброму вражені, який там панував лад, чистота, якими доглянутими були тварини.

А рівень, стан навчальних кабінетів... Та хіба тільки це. Наприклад, шкільна майстерня була нашою гордістю. Туди, на уроки праці, ми йшли з великим бажанням. У нї діяли два відділення – столярне й слюсарне. За підмоги школи лісникам та місцевому колгоспові – одержували пиломатеріали, а металопрофіль, заготовки – із Рівненського металозаводу (була домовленість із підприємством через відділ освіти). Тому мали можливість виготовляти для потреб школи прості, але міцні меблі, лагодили парти й столи, стільці. Найпростіші слюсарні операції були також нам під силу. Було, що старшокласники авточували на токарному верстаті навіть шахові фігурки. Не кажу вже про годівницю і шпаківню для птахів, яким завжди ми охоче допомагали.

Низький уклін за науку працює тодішньому учителю трудявого навчання Володимирові Сергійовичу Завадському. До речі, він також, як і директор школи, був на фронтах Другої світової, пройшовши тривалі шляхи і фізичних, і моральних випробувань у боротьбі з ворогами, про що часто й цікаво розповідав своїм вихованцям. Уже пізніше я про нього написав великий нарис, який був надрукований у двох рівненських часописах...

А хіба забути, який у школі був хор. І не один: і вчительський, і учнівський. Згодом ними керували інші. Але спочатку, знову ж, тон задавав перший директор школи Є. А. Лещук. Сам володіючи прекрасним тенором і навиками диригентської майстерності, він широко любив цю справу. Без пісні, без гарної мелодії не уявляв духовного життя будь-якої людини...

Рідну ж мову й літературу викладала в школі дружина директора – Таїсія Степанівна. Походила з давнього інтелегентного роду, в

НЕ ВТРАТЬ СВОГО...

Рідній школі з шанобою й пієтетом з нагоди 60-річчя

Стає аж якось і не по собі – Намолотили навіть з таким копу... Не спинити літ і згадок біг, Поволі йшли, а вишло, що галопом. Карусель – у кожного своя, Несхожі наші і життєві гони, Добродій час на місці не стояв – У нього – неусталені кордони. Лиш Ти терпляче ждала завжди нас, Школонько, ласкава альма-матір, Перебула «совітський» свистоліт, Нарешті, рідний вибрала фарватер. Переступаю в трепеті поріг, Вклоняюсь гнечко патріарху-саду, Любов до Тебе я завжди беріг І сонячну учительську – лампаду.

Вона – незгасний вогнисті болід, Та й мій тут дух, гадаю, не намарне... Через неспокій, многотрудя літ Мені у Тебе затишні і гарно.

Не втраť свого і сув'язь покоління, Не научай коритися вражині... Не прислухайсь нічёмним повелінням, Богові служи і Україні.

Олександр КОСТЮК,

поет, краєзнавець, село Карпілька

ЗУСТРІЧІ ЩЕМЛИВА Й РАДІСНА МИТЬ

На цьогорічне Стрітіння Господнє у Карпільській школі

тор Карпільської семирічної школи. 1957 р.

Тим часом, у східній частині села (урочище Плєсє), яке до колгоспу належало хуторяни Дмитрові Бляхарчуку), розпочали зведення нового освітнього закладу. Його очолює учорашній фронтвик, випускник педагогічного, ерудована й енергійна людина, адмуністратор Євген Антонович Лещук – уродженець Острога.

Доплачую трудющі, які виникали на споруджуваному об'єкті, молодий директор всіляко сприяв його якнайшвидшому завершенню. З керівником будівельної бригади Устином Степановичем Настоком (за саннаціоної Польщі теж народним учителем) він завжди знаходив порозуміння. Як і з кожним з майстрів, які всі були з місцевої громади.

Тим часом упорядковувалася прилегла до майбутньої школи територія. Зусиллями вчителів і учнів, батьків готували площу під навчально-дослідні шкільні ділянки, залужили й засадили деревами, що швидко ростуть, і кущами водомію швірізок край дороги, який прилягає до школи. Але найпам'ятніше, що з ініціативи й безпосереднього працює директора заклали шкільний фруктовий сад, площею понад 0,7 га, який і досі плодоносить, дарує красу, радість прохолоди, свіжого повітря і господарям школи, і перехожим чи гостям. Зауважу, що й ми, тоді школярі, приклали тут рук і серця. Але, найперше, усі ці і яблуні й груші, і сливи та горіхи розкриті ширіою любов'ю великого вчителя – працюєлюбця, незабутнього Є.А. Лещука, та учителя біології В.М. Страшевського.

До речі, це не єдина наша матеріалізована ідея. Нїде в околі, без перебільшення, не було тоді такого плідного господарства, як у Карпільській восьмирічці. Маю на увазі – шкільну кролеферму. Створена ко-

лодіями давнього інтелегентного роду, в якому були священники, інженери, хазяйновиті хлібороби. Шанувала мову й культуру народу, розвивала творчі здібності й починання учнів. Дуже любила іскрінєзувати твори українських класиків, ставити на сцені кращі драматичні твори. Мала приємний голос, знала багато перлин народної творчості, переказів, легенд. Її рідний брат священник Іван Кремінський був літературно обдарованою людиною – теж писав поезію...

Із вдячністю згадую подружжя вчителів: математика Івана Григоровича Холденка та біолога Ванду Миколаївну Страшевську, вихідці зі Східної України. Вдалося зберегти методичний листок Рівненського райвідділу освіти, де йдеться про досвід роботи цієї талановитої учительки. В ньому згадуються інші колеги – педагоги, кращі учні школи.

(Далі буде)

Випускники Карпільської восьмиріччя 1960-61 н. р. – перші в історії діяльності закладу. У нижньому ряду (зліва – направо): Євгенія Качан, Богдан Пиньвар, Марія Лещук. У другому ряду: Євген Доменюк, Олександр Овчарук, Лідія Дмитрук, Олександр Костюк, Василь Сидорчук. Двоє учнів, Тетяна Василенко та Параскева Бояр, на світлинні відсутні.

на цьогорічне Стрітіння Господнє у Карпільській школі було по-святковому велелюдно й гамірно – зібралася випускники, багато колишніх і нині працюючих педагогів. Згадували своє дитинство, юність, атмосферу суспільня й ту, яка панувала в колективі. Були квіти, побажання.

Захід «Зорепадом летять роки...», побудований змістовно й цікаво, вели директор школи І. В. Трофимчук і завуч О. Л. Жданюк, віддаючи данину пам'яті вчителів і учнів, які пішли з життя, шанували їх хвилююмо мовчання. Далі, використовуючи сучасні технічні засоби, відтворили розвиток освітнього закладу протягом десятиліть. Детальніше про це, посилаючись на дати, події, факти з життя установи в історико-краєзнавчий довідці розповів присутній перший випускник ЗОШ, колишній учитель дев'ятиріччя, поет Олександр Костюк, прочитав свої поезії про село Карпільку й рідну школу.

Продовження заходу тривало в оригінальній формі шкільного уроку із запитаннями вчителів і відповідями учнів. На виставковому, естетично оформленому стенді, організатори святя розмістили багато світлин. Класами, яким виповнилося десять, і більше ювілейних років від випуску, закріпили зрізки як символи етапів життя і своїх колективів, і школи в цілому. На постійно діючому екрані учасники зустрічі мали можливість побачити і фото, і супровідні тексти про матеріально-технічну базу школи, освітньо-культурні і спортивні досягнення, участь у важливих суспільно-політичних і мистецьких акціях тощо.

Упродовж вечора зустрічі випускників звучали тематично підібрані українські авторські пісні. Окремі з них заспівала минулорічна випускниця школи Д. Бондаренко. Інші – групи колишніх учнів під орудою вчителя музики О. В. Якимчук. Апофеозом, квінтесенцією заходу наприкінці його було виконання відомої «Пісні про вчителю» на слова поета А. Малишка (композитор П. Майборода), до чого долучилися всі присутні.

Ініціатива в організації і проведенні важливого заходу належить дирекції закладу за активної участі всього трудявого колективу та колишніх педагогів школи: Н. І. Євчук, С. В. Ляшко, М. Є. Костюк, Н. А. Яковчук, М. Ф. Бочкура, Т. О. Снітко та О. С. Костюка.

На прохання керівництва школи старші колеги занотували відгук про вечір зустрічі, висловили побажання, як розвиватися освітній установі далі для виховання свідомих, патріотично налаштованих майбутніх громадян України.

Марія КОСТЮК, педагог

ВИТОКИ Й РЕАЛІЇ ПОСТУПУ

(Закінчення. Початок у №14 від 4.04.2019р.)

Значно збагатили зміст і форми роботи восьмирічки тоді молоді вчителі: Марія Дмитрівна Клим'юк (спочатку складала російську мову й літературу, а потім – іншомовну), а також учителька молодших класів Лариса Петрівна Процюк (на перших порах працювала в школі вожакою, згодом – учителькою молодших класів).

Недовго навчав нас, перших випускників, учитель фізики Василь Кирилович Козак – Богущкий (уродженець сусіднього села Рогачів). Запам'ятався досить ерудованим фахівцем, умів зацікавити дітей будь-якою темою, Володів неабияким тактом і хистом перекопувати. Був делікатною й лагідною людиною. Кілька років тому відвідав нашу школу, цікавився долею тих учнів і колег, які йому запам'яталися.

Навчальний заклад села в роки свого активного розвитку. Травень 1969-го.

Колектив учителів Карпільської загальноосвітньої школи I – II ступенів після Свята останнього дзвоника. Весна, 2003 рік.

На жаль, часто змінювалися учителі фізичного виховання. І все ж Микола Шват (із Горodka) та Ростислав Дедюх (із Михайлівки) – самі відмінні спортсмени – і нас уміло зацікавлювали, щоб прагнути бути такими ж. Спортсмени школи не відводили своїх наставників.

Діялося на колективне фотошколи 1960–1961 н.р. й з теплотою – шеном згадую своє дитинство, юність. У значному вони пов'язані зі школою, де черпали снагу для дорослого життя...

Ще недавно було не лише модно, а й престижно називати династію вчителів. У Карпільській школі фахової спадковості, на жаль, обмаль. Хіба що родина Лещуків – Костюків (три покоління присвятили себе школі). До речі, загальний трудовий титаніст складає понад 180 років. Та Кульчицьких – Бочкурів...

Недержавний підхід до соціальної підтримки вчителя, правова незастосовність сьогоднішнього авторитету в суспільстві і в краї зокрема. Обтяжений підсобним господарством, а то й підробочком за кордоном у час хвінку, він перестав бути інтелектуалом – просвітянином, генератором творчих ідей, лідером громади. Щоб не загубити нашу школу, вишукуючи, навчимо, реально ділома-

гаймо плекати в собі ще й студентської лави не урокодавця – ремісника, а справді народного вчителя – пошуківця, особистість, патріота.

І все ж, Карпільська та доколосні села берегли й беруть пам'ять про наших старших колег – освітян. Згадуємо їх з особливим хвилюванням – трепетом і повагою. Зокрема: С.С.Мельничука, О.П.Кобриновича, М.Л.Білякова, Н.Й.Олішук, М.С.Грицюк-Антонюк, М.О.Лявоич, В.О.Рудича, О.А.Кульчицьку, Д.В.Данилюка, Л.В.Гоцалюк, Н.А.Яковчук, Т.О.Бляхарчук, Т.С.Шпаковець, М.Б.Костюк, С.М.Самуєнко, Н.І.Бачук, П.Г.Савиридо, С.В.Лукашевич, Н.Д.І.П.Луликів, А.І.М.Ф.Боровик – Бочкура, А.В.Убийсобаку, Н.Х.Денисюк.

А також молодших педагогів: А.В.Яковчука, І.О.Костюк, В.В.Ковальчук, Е.В.Наумця, С.В.Поліщук, С.П.Пилипаку, Н.Я.Гуменюк, Т.О.Ситко, Л.В.Дудчак, Л.Т.Григор'єву, В.І.Костюка, Н.М.Ковальчук, І.М.Гуслістого, І.В.Батуруку, В.Л.Ситко, І.М.Нагар, І.О.Ковальчук, О.В.Веремчук, А.М.Ковбасюк, О.В.Піддубнюк, Л.Бережнюк, Г.П.Михайлюк, О.С.Гуменюк.

Окремо хотілося б згадати

про тодішню шкільну систему виховання та довіряла дітям, оскільки нинішнє покоління уявлення. То знаємо, що радянська освіта й школа були під потужним пресом керівної й спрямовуючої сили (КПРС). Ідеологічна «машина» партії поставила все для формування так званої нової історичної спільноти РСРР – «радянського народу».

Мова, культура, звичай і традиції нації (в тому числі й українців) мали слугувати комуністичним ідеалам. Під тиском спецслужб опинилися церква й віра людини. В унісон із політикою компартії діяли, звісно, піонерські та комсомольські організації шкіль. А трохи пізніше – оргполітбюро охопили й малюки, назвавши їх «жовтєвниками», «онучками Ілліча». У кожному освітянському колективі діяли піонерські загони й дружили, комсомольські організації чи групи. Дітей спонукали добре знати статут, життя піонерів – героїв, піонерські та комсомольські організації шкіль. А трохи пізніше – «червоні» партизани – «підлітківці», ветерани ВВВ, влаштувавши з ними зустрічі й походи місцями «бойової слави», збори, поїздки – екскурсії в музеї, на так звані зльоти, гри, і т. д. й т. п.

На початку 60-х років, пригадуємо ми, школярі, колгоспними вантажниками з відповідними лозунгами, пор-

третями діячів партії й уряду, транспортерами їздили для участі в Рівному в демонстрації до чергових річниць «великого жовтня», на районні зльоти піонерів у селі Решувальці. Обов'язково організовувалися відвідини музеїв комсомольської «слави» у селі Віля (М.Островського), місті Шле-

«Жовтєвники» носили на грудях «зрешку Ілліча», піонери – червоний галстук, а комсомольці – значок із відповідним символом. Перед вступом до організації усі приймають комуністичні ідеали. Релігія вважалася «опіумом для народу», тому вірити в Бога й відвідувати храм для «ної зміни партії» було неприпустимим. До речі біля церкви Святої Параскеви в селі Поньбелі (у Карпільській тоді духовної споруди не було) завжди змушували чергувати вчителів. Нерідко тут бували й недремині наглядачі з району. Та найаморальніше, що придумали тоді компартійці, посылати і вчителів, і учнів на Великдень виконувати якусь роботу в колгоспі (наприклад, перебирати картоплю).

Окремо – про використання в радянській школі для виховання дітей пісень. На уроках співів, олімпіадах, світляких заходах першими співали «ідейні» пісні. Найчастіше – про Леніна і партію. Зокрема: «Партія – наш рушій», «Орльонок», «По долині й по взгор'ям», «Кто там уліціє крайотоз» (про «героїв» Красної армії), стрілецькі чи повстанські твори були заборонені, як і середовище, яке їх створило. Але вони не щезли. Не вивчали їх із душі народу. З відродженням України – зазвучали велично й хвилююче. У школі – також.

І все ж, навіть заідеологізована, тодішня школа з базових предметів давала ґрунтовні знання – знало із власного досвіду. На жаль, сьогодні в процесі реформування, захопившись не завжди прийнятними для України освітніми віяннями

Європи і Світу, ми бездумно переносимо їх у наш ґрунт. Не варто нехтувати, виробленими віками, принципами навчання. Це – аксіома. Зазирдайте, шановні реформатори частіше до творчої спадщини українських педагогів – святоців: Ващенко, Сухомлинського, Захарченка, Степанішина та ін. Не жон-

глюйте термінами не «освітні технології», а «освітні методи». Спочатку учням потрібні «знання». «Компетентність» народжується на основі життєвого й професійного досвіду людини. І ще – технічні засоби навчання – не панacea! Вони були й будуть лише допоміжними, а не визначальними елементами (важелями) навчального процесу в школі. І останнє – треба виявляти й плекати у вищих студентах, талановитих багатогранних особистостей – треба виявляти й плекати у дитині студентів. Така-вита багатогранна особистість учителя – пошуківця – ось основа розвитку національної освіти й дуктивнішу форму навчання (мабуть, уже не класно-урочну 18 ст.) слід було б подумати нам усім...

Збігли роки, десятиріччя. Ми давно вийшли з «учнівського віку». Зникла й наша школа. За незалежної України спільними зусиллями й коштами держави, батьків, підприємців і головної споруди, й допоміжні об'єкти реконструювані, деякі – побудовані, виконані значні дисципліно – оряджувані роботи, зміцнено матеріально – технічну базу навчального закладу, впроваджено його територію, ідально, спортзал тощо.

Перемігши в конкурсному відборі, школу нещодавно директорка І.В.Григор'єва, у минулому – педагог Карпільської ЗОШ. Упродовж останніх років істотно омолодилася й учительський колектив закладу. Педагогічний ресурс – значний.

Залишається сподіватися на успішні трудові колективи. Б кому нести учням і знання, й живе українське слово правди про світ, минає й сучасне нашої Держави.

Олександр КОСТЮК, педагог, поет, перший випускник Карпільської ЗОШ.